

Bibliografia

1. Włodkiewicz W., Europa i prawo rzymskie. Szkice z historii europejskiej kultury prawnej”, 2009.
2. Pawluk T., Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, Olsztyn 1985, t. 1.
3. Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz, red. P. Majer, Kraków 2011.
4. Dyduch J. Ogólna charakterystyka Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, „Annales Canonici”, 11 (2015).
5. Ordon M., Historia wydziału, <https://www.kul.pl/11451.html> (dostęp: 12.05.2019).
6. URL: <https://wpk.uksw.edu.pl/node/55> (dostęp: 12.05.2019).
7. URL <http://wpk.upjp2.edu.pl/node/28> (dostęp: 12.05.2019)

Kinga Panek

studentka II roku prawa, Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

POLSKA KANONISTYKA W XXI WIEKU

W literaturze przedmiotu nie ma ścisłej definicji prawa. Stąd warto znaleźć odpowiedź na pytanie, czym jest prawo, jak je należy rozumieć? Wiadomo, że prawo towarzyszy człowiekowi od bardzo dawna. W Kodeksie Prawa Kanonicznego pojęcie *prawo* tłumaczone jest jako *ius*. Jedni szukają etymologii terminu *ius* w *iustitia* (sprawiedliwość), dlatego że prawo w społeczeństwie ma bronić sprawiedliwości. Inni natomiast uważają, że termin *ius* wywodzi się od *iussum* (polecenie, rozkaz), dlatego że człowiek postrzega prawo jako zbiór norm, które najczęściej coś nakazują. Jest też grono osób, które twierdzą, iż pojęcie *ius* ma swój początek w *iungere* (zespolic, złączyć), bo w dużej mierze według mnie to właśnie dzięki prawu ludzie nadal żyją w społeczeństwie. W kręgu naukowców przeważa pogląd, iż *ius* jest pierwotnym pojęciem oraz oznacza on to co jest: słuszne, sprawiedliwe, dobre oraz potrzebne człowiekowi żyjącemu w społeczeństwie. Prawo zobowiązuje ludzi do uszanowania tego, co należy się drugiemu człowiekowi, ale też zobowiązuje innych, aby uszanowali nas w rozwijaniu swoich zamierzeń. Tak więc w rozumieniu podmiotowym jest to pewna relacja. W ujęciu przedmiotowym prawo jest to zespół norm, tzn. przepisów prawnych, które określają relację pomiędzy osobami oraz pomiędzy społecznością a jednostką, w celu doskonalenia człowieka i osiągnięcia przez niego odpowiedniego celu oraz w celu rozwoju społeczności dla dobra wspólnego [1].

Prawo Kościoła nazwane zostało prawem kanonicznym (*ius canonicum*), dlatego że składa się z kanonów, które są odpowiednikami artykułów w prawie świeckim. Kanon (*canon*) jest to wyraz pochodzenia greckiego i ma kilka znaczeń ale przytoczę tylko wybrane: 1. ogólnie przyjęta w danej epoce norma, np. etyczna lub estetyczna; 2. zbiór zasad, ustaw, tekstów o podstawowym znaczeniu; 3. zbiór ksiąg uznanych przez Kościół za święte; 4. w prawie kościelnym: pojedynczy przepis prawny; 5. najważniejsza część mszy; też: modlitwa eucharystyczna odmawiana podczas tego aktu [2]. Terminy prawo kanoniczne oraz prawo wyznaniowe często są używane zamiennie ale te pojęcia nie mają takiego samego znaczenia, ponieważ prawo wyznaniowe to sytuacja prawna społeczeństwa w państwie ze względu na wyznanie lub stosunek państwa do związków wyznaniowych. W ujęciu przedmiotowym prawo kanoniczne jest to zbiór norm,

ustaw, które zostały wydane przez kompetentną władzę kościelną. Celem prawa kanonicznego jest osiągnięcie celu wyznaczonego przez Kościół.

Kanonistyka polska ma długą tradycję, pojawiła się na naszych ziemiach wówczas, gdy powstawał tutaj Kościół. Prawo kanoniczne na ziemiach polskich kształtowało się bardzo długo o czym możemy dowiedzieć się z *Polskiej bibliografii prawa kanonicznego od wynalezienia druku do 1940 roku*, opracowanej przez Joachima Bara i Wojciecha Zmarza.

Na rozwój prawa kanonicznego duży wpływ mają ośrodki naukowo-dydaktyczne. W Polsce istnieją 3 wydziały prawa kanonicznego. Są to: Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Prawo na KUL-u wykładane jest od 1918 r. i kształci przyszłych prawników na bardzo wysokim poziomie. Obecnie dziekanem jest dr hab. Andrzej Herbet, prof. KUL. Od roku 2000 na wydziale tytuł doktora honoris causa otrzymali: Prof. dr Bernd Rüthers (2000) za wybitne osiągnięcia naukowe, abp dr Józef Kowalczyk (2001) za nacechowane wielką troską o dobro Kościoła katolickiego w Polsce i dobro narodu wypełnianie misji Nuncjusza Apostolskiego w Polsce oraz w uznaniu osiągnięć w zakresie normalizacji sytuacji Kościoła w Polsce, ks. prof. dr hab. Petér Kardynał Erdö (2005) za podejmowanie prac z zakresu historii źródeł i literatury prawa kanonicznego, prawa małżeńskiego, prawa sakramentów świętych, problemów relacji między obrządkami, a także prawa konkordatowego, ks. prof. dr Tarcisio Kardynał Bertone (2009) za znaczący wkład, który wniósł w rozwój nauki prawa kanonicznego jako naukowiec i Sekretarz Stanu Stolicy Apostolskiej w czasie reformy kościelnego prawa publicznego, ukierunkowanej wskazaniami Soboru Watykańskiego II, dotyczącymi relacji pomiędzy Kościołem katolickim a wspólnotami politycznymi i międzynarodowymi, prof. dr hab. Lech Kaczyński (2009) za inicjowanie i budowanie porozumienia między Narodami, aktywne uczestnictwo w życiu publicznym Polski, utrwalanie jej obecności na arenie międzynarodowej, niezłomne strzeżenie godności Narodu, niepodległości i bezpieczeństwa Państwa oraz traktowanie dobra Ojczyzny i pomyślności obywateli za najwyższy nakaz oraz jako wyraz szacunku i uznania dla sposobu sprawowania urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, ks. prof. dr Francesco Kardynał Coccopalmerio (2014) za wybitne osiągnięcia w służbie dla Kościoła powszechnego. Na tym wydziale w instytucie prawa kanonicznego istnieje 6 katedr. W celu rozwoju wydział ten współpracuje z wieloma ośrodkami naukowymi zagranicą [4]. Jednym z 10 wydziałów na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego jest Wydział Prawa Kanonicznego, który powstał w 1954 roku. Obecnie dziekanem jest ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak. Studentów kształci się na dwóch specjalnościach: administracyjno-sądowej (kanonicznej) i kanoniczno-cywilnej. Wydział ten kształci specjalistów w kierunku prawa kanonicznego oraz uczy podstaw prawa polskiego. Wydział prawie od samego początku swego istnienia posiada uprawnienia do nadawania stopni naukowych: doktora i doktora habilitowanego. Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie prowadzi wiele badań w zakresie zagadnień prawa kanonicznego m.in. w tematach ustrój Kościoła, prawo małżeńskie, prawo karne materialne i procesowe, relacje Kościół-państwo, teoria prawa czy też historia prawa wiążą się ściśle z odpowiednimi kwestiami w prawie

państwowym. Wiele tematów realizowanych jest w zakresie prawa porównawczego. Wydział współpracuje na arenie międzynarodowej z innymi Wydziałami Prawa Kanonicznego [5]. Trzecim i aktualnie najmłodszym wydziałem prawa kanonicznego w Polsce jest Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, utworzony w 2014 roku. Dziekanem tego wydziału, na którym prowadzonych jest 6 katedr, jest ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut. Wydział Prawa Kanonicznego UPJPII w Krakowie opublikował także pierwszy w świecie komentarz do nowego kanonicznego procesu małżeńskiego (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydział Prawa Kanonicznego, Praktyczny komentarz do Listu apostolskiego motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus*, Tarnów BIBLOS 2015, redakcja naukowa: o. Piotr Skonieczny OP) [6]. Prawo kanoniczne w Polsce można studiować na wyżej wymienionych wydziałach oraz na wydziale teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W Polsce istnieje również 11 katedr prawa kanonicznego, które często są jednocześnie katedrami prawa wyznaniowego.

W celu rozwoju prawa kanonicznego istnieje w Polsce również Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, którego prezesem obecnie jest ks. prof. dr hab. Józef Krukowski. Stowarzyszenie to zostało założone w 1990 roku, którego cel realizowany jest w zależności od postanowień Konferencji Episkopatu Polski. Organizację tworzą członkowie zwyczajni i honorowi. Ci ostatni nie muszą być kanonistami z wykształcenia a taki status otrzymują ze względu na szczególne zasługi dla stowarzyszenia.

Bibliografia

1. Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, Tom I, ks. Tadeusz Pawluk, Olsztyn 2002. s.19-24.
2. URL: <https://sjp.pwn.pl> (dostęp: 12.05.2019).
3. Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, Tom I, ks. Tadeusz Pawluk, Olsztyn 2002. s.50-51.
4. URL: <https://www.kul.pl> (dostęp: 12.05.2019).
5. URL: <https://wpk.uksw.edu.pl> (dostęp: 12.05.2019).
6. URL <http://wpk.upjp2.edu.pl> (dostęp: 12.05.2019).
7. URL: <http://www.stowarzyszeniekanonistow.pl> (dostęp: 12.05.2019).

Karolina Szelałowska

*studentka 5 roku prawa, Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie*

POSTĘPOWANIE DOWODOWE W PROCESIE KANONICZNYM W KONTEKŚCIE PRAWA DO OBRONY

Prawo do obrony stanowi jedno z podstawowych uprawnień każdego wiernego w Kościele katolickim. Jego źródłem jest przyrodzona i niezbywalna godność człowieka [10]. Kościół katolicki mając na względzie jej ochronę gwarantuje w procesie kanonicznym poszanowanie dla ludzkiej godności, a także innych fundamentalnych praw, w tym prawa do obrony [7]. Szczegółowe normy dotyczące omawianego zakresu bezpośrednio zawarte są w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku, dalej określany jako: „KPK”, w kanonach dotyczących uprawnień i obowiązków wszystkich wiernych chrześcijan, oraz dotyczących kanonicznego